

Доказування в господарському процесі: остання судова практика

Андрій Іванів, радник EQUITY

Доказування – активна діяльність, як предметного так і процесуального змісту з метою обґрунтування або спростування обставин, на які посилається сторона, або інший учасник справи.

ЗАСОБИ ДОКАЗУВАННЯ:

1

**Письмові, речові
і електронні докази;**

2

Висновки експертів;

3

Показання свідків;

Обов'язок доказування (ст 74 ГПК України)

1. Покладений на сторону, яка посиляється на певні вимоги або заперечення;
2. У разі посилення учасника справи на невчинення іншим учасником справи певних дій або відсутність певної події, суд може зобов'язати такого іншого учасника справи надати відповідні докази вчинення цих дій або наявності певної події. У разі ненадання таких доказів суд може визнати обставину невчинення відповідних дій або відсутності події встановленою;

СУД БЕЗ ІНІЦІАТИВИ?

«Суд не може збирати докази, що стосуються предмета спору, з власної ініціативи, крім витребування доказів судом у випадку, коли він має сумніви у добросовісному здійсненні учасниками справи їхніх процесуальних прав або виконанні обов'язків щодо доказів».

ч. 4 ст. 74 ГПК України

ПРИКЛАДИ

- витребування виписок з банківських установ та актів прийому-передачі (у спорах про стягнення заборгованості за договором);
- витребування матеріалів реєстраційних справ в органів Мінююсту (щодо оскарження правочинів з нерухомістю);
- витребування інформації про місцеперебування особи/представника юридичної особи тощо;

ЗУ від 20.09.2019 № 132-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо стимулювання інвестиційної діяльності в Україні»

17.10.2019 – набрання законної сили

**Впроваджено в господарський процес стандарт доказування
«ВІРОГІДНОСТІ ДОКАЗІВ»**

Стандарт доказування «вірогідності доказів», на відміну від «достатності доказів», підкреслює необхідність співставлення судом доказів, які надає позивач та відповідач.

Тобто з введенням в дію нового стандарту доказування необхідним є не надати достатньо доказів для підтвердження певної обставини, а надати їх саме ту кількість, яка зможе переважити доводи протилежної сторони судового процесу.

Іншими словами тлумачення змісту статті 79 ГПК України свідчить, що нею покладено на суд обов'язок оцінювати докази, обставини справи з огляду на їх вірогідність, яка дозволяє дійти висновку, що факти, які розглядаються скоріше були (мали місце), аніж не були.

СУДОВА ПРАКТИКА, ВЕКТОРИ ЗМІН

- ✓ наразі тільки формується в розрізі нових правил та стандартів доказування;
- ✓ «лояльна» до порушень процесуального порядку, як за власною ініціативою, так і в силу недостатності процесуальної роботи опонуючої сторони;
- ✓ схильна до розвитку змагального процесу та концепції «вірогідності» доказів;
- ✓ розширення звільнення від доказування (визнання сторонами обставин, преюдиційні обставин);
- ✓ формування квазі-доказів у вигляді дотичних правових доктрин (заборона суперечливої поведінки);

1.

Постанова ВС КГС у справі № 910/17777/19 від 18.08.2021 року

«На сьогодні у праві існують такі основні стандарти доказування:
«баланс імовірностей» або «перевага доказів»,
«наявність чітких та переконливих доказів», «поза розумним сумнівом»
«**Стандарти доказування** – спеціальні правила, якими суд має керуватися при вирішення справи. Ці правила дозволяють оцінити, наскільки вдало сторони виконали вимоги щодо тягара доказування і наскільки вони змогли переконати суд у своїй позиції, що робить оцінку доказів більш алгоритмізованою та обгрунтованою».

Постанова у реєстрі

2.

Постанова ВС КГС у справі № 910/4510/20 від 28.01.2021 року

«У разі виникнення мотивованих сумнівів сторін у справі про банкрутство щодо обґрунтованості кредиторських вимог, на заявника таких кредиторських вимог покладається обов'язок підвищеного стандарту доказування задля забезпечення перевірки господарським судом підстав виникнення таких грошових вимог, їх характеру, встановлення розміру та моменту виникнення цих грошових вимог».

Постанова у реєстрі

ПОДАННЯ ДОКАЗІВ

Позивач - обов'язок подати разом з позовною заявою (ч.1 ст. 80 ГПК України).

Відповідач/третя особа – разом з відзивом на позову заяву/поясненнями третьої особи (ч.2 ст. 80 ГПК).

✓ Ч.3 ст. 80 ГПК:

✓ Ч.7 ст. 80 ГПК:

✓ ч.8 ст.80 ГПК

✓ ч. 9 ст. 8 ГПК

ПОРЯДОК ВИТРЕБУВАННЯ ДОКАЗІВ

Умови задоволення судом клопотання про витребування:

- Якщо неможливо самотійно подати відповідний доказ (або безрезультативно вживали заходів (відмови) або встановлено законом заборона надання такої інформації (банківська таємниця));
- Подано в межах строку для подання доказів для відповідної сторони (ст. 80 ГПК); строк може бути поновлено за відповідним клопотанням);
- Обґрунтування обставин, які цей доказ може підтвердити/спростувати

ПОКАЗАННЯ СВІДКІВ

викладаються в формі письмових пояснень (нотаріальні заяви, тощо);

ВИМОГИ ДО ЗАЯВИ - ст.88 ГПК:

- повні анкетні дані;
- ІПН, паспорт;
- заява свідка про обізнаність із змістом закону щодо кримінальної відповідальності за надання неправдивих показань та про готовність з'явитися до суду за його викликом для підтвердження своїх свідчень;

свідки можуть бути викликані як за ініціативою суду, так і за ініціативою сторони;

Чи є допустимим доказом показання свідка, особисто зацікавленого у результаті розгляду справи?

Постанова КГ ВС від 14.07.2021 р. у справі № 921/260/19:

«....Таким чином, особиста зацікавленість в результатах розгляду справи, як позивача, так і відповідача, яка є беззаперечною і презюмується, не робить показання таких свідків недопустимим доказом».

ст. 90 ГПК України

Письмове опитування учасників справи:

- при поданні позову/відзиву
- до 10 запитань по суті справи;
- обов'язок надати відповідь;
- строк – не пізніше як за 5 днів до підготовчого засідання;

**ОДНІЄЮ З ПІДСТАВ ЗВІЛЬНЕННЯ
ВІД ДОКАЗУВАННЯ Є
ПРЕЮДИЦІЙНІСТЬ ОБСТАВИН
(ч.4 ст. 75 ГПК)**

ПРЕЮДИЦІЙНІСТЬ ОБСТАВИН

перевірка тотожності
складу сторін

підтвердження

Постанова ВС КГС у справі № 916/1801/20 від 08.06.2021:

«Преюдицію утворюють виключно лише ті обставини, які безпосередньо досліджувалися і встановлювалися судом, що знайшло відображення в мотивувальній частині судового акта. Лише згадувані, але такі, що не одержали оцінку суду, обставини не можуть розглядатися як встановлені судом і не набувають властивості преюдиціальності.

Тобто, преюдиціальні факти слід відрізнити від оцінки іншим судом певних обставин».

Правова оцінка, надана судом певному факту при розгляді іншої справи, не є обов'язковою для господарського суду – ч. 7 ст. 75 ГПК

Постанова ВС від 17.05.2021 у справі № 917/804/20:

«...Правова оцінка може полягати, зокрема, у висновках, зроблених у зв'язку з установленими судом життєвими обставинами, про те, чи виникли юридичні наслідки та які саме, чи порушене право особи, чи виконане зобов'язання належним чином відповідно до закону та договору, чи певна поведінка є правомірною або неправомірною, чи додержано стороною вимог закону тощо.»

Різна судова практика:

Постанова ВС від 13.04.2021 у справі № 910/4034/19:

Фабула: спір про розірвання договору поставки товару неналежної якості. Сторона посилалась на цивільний спір, де встановлено на підставі судових експертиз неналежну якість товару

ВС, враховуючи неналежну якість товару як преюдицію вказує:

«Колегія суддів також зазначає, що не має значення на яких нормах закону ґрунтувалася правова позиція позивача і, відповідно, суду цивільної юрисдикції у справі №756/7572/16-ц, оскільки преюдицію утворюють саме обставини, які досліджувалися і встановлювалися судом..... 5.20. Доводи скаржниці про продаж товару належної якості ґрунтуються на власній оцінці доказу (висновку експерта), оціненого цивільним судом у межах наданих процесуальним законом повноважень у іншій цивільній справі, і суд господарської юрисдикції відповідно до норм ГПК України не наділений правом здійснити переоцінку доказу, на підставі якого були встановлені відповідні обставини, які мають преюдиційне значення.

Контрпрактика:

Постанова ВС від 10.06.2021 р. у справі № 911/2808/18

Фабула: спір про зобов'язання поставити товар в повній кількості та якості, стягнення пені. Сторона посилялась на судові рішення у справі за позовом продавця про стягнення вартості поставленого, але не прийнятого товару в повній кількості, де встановлено факт поставки лише 1 примірника, з усієї кількості.

ВС відмовляючи в стягненні пені та зобов'язанні поставити весь товар переоцінив вказані факти та вказав, що це правова оцінка.

«Так, як встановлено судами попередніх інстанцій, у справі № 910/3095/20 за позовом ТОВ «Швейне об'єднання «Робочий стіль» до АТ «Укртрансгаз» в особі філії про стягнення заборгованості за Договором за поставлений, але не оплачений товар надана правова оцінка певним обставинам, яка (правова оцінка) не має преюдиціального значення згідно з приписами частини сьомої статті 75 ГПК України для справи, яка розглядається.

Загальні рекомендації для формування стратегії доказування

- ▶ дотримання процесуального моменту та строків подання доказів;
- ▶ подання доказів з обґрунтуванням поновлення строків;
- ▶ формування та розширення засобів доказування;
- ▶ дотримання принципу вірогідності доказів;

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

EQUITY
attorneys at law